

چالش‌های ضابطین دادگستری در تعامل با پلیس بین‌الملل در کشف و تعقیب جرائم فراملی

محمد سعید ابراهیم پور^۱

بهروز جوانمرد^۲

چکیده

زمینه و هدف: در دنیای کنونی شاهد افزایش نرخ جرائم فراملی است. بررسی و پیگیری این جرائم به عهده پلیس بین‌الملل است. هدف این پژوهش بررسی چالش‌های ضابطان دادگستری در تعامل با پلیس بین‌الملل در کشف و تعقیب جرائم فراملی است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است که به صورت توصیفی - تحلیلی با استفاده از منابع، اسناد و قوانین داخلی و خارجی موجود انجام گرفته است.

یافته‌ها و نتایج: نتایج به دست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که به دلیل مسائل سیاسی و امنیتی در استرداد مجرمان ممکن است در تعامل پلیس بین‌الملل و ضابطان دادگستری مشکلی به وجود بیاید. همچنین، به دلیل اینکه تعریف برخی از جرائم در کشورهای مختلف باهم متفاوت است در زمینه جرم‌انگاری نیز مشکلاتی ایجاد شده است. در زمینه مجازات برای جرائم نیز در تعامل این دو سازمان چالش‌هایی به وجود آمده است.

کلید واژه‌ها: ضابطان دادگستری، پلیس بین‌الملل، کشف و تعقیب، جرائم فراملی.

---

۱. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان و دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت (نویسنده مسئول)

saeidebrahimpour2170@gmail.com

۲. استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت

مقدمه

امروزه هنجارشکنی‌ها و رفتارهای مجرمانه، به اقدام فردی یا گروهی در قلمرو یک کشور محدود نمی‌شود و جامعه بشری با پدیده «جرائم سازمان‌یافته فراملی» روبه‌روست که خاصیت گروهی و فرامرزی بودن آن، دل‌نگرانی‌ها و دغدغه‌های جدی را برای جامعه جهانی به وجود آورده است (بارکین^۱، ۲۰۰۶).

ردیابی و کشف جرائم فراملی یکی از مهم‌ترین اقدامات در زمینه مبارزه با این جرائم محسوب می‌شود. به عبارتی باید تعاملی بین ضابطان دادگستری در تعامل با پلیس بین‌الملل (اینترپل) در تعقیب جرائم فراملی باشد. پلیس بین‌الملل در هر کشور تابع قوانین آن کشور است. حال آنکه ممکن است در برخی موارد اجرای قوانین بین‌الملل خلاف قوانین موجود در آن کشور باشد (جوانمرد، ۱۳۹۳: ۲۴۹). تعامل سازنده ضابطان دادگستری با پلیس بین‌الملل می‌تواند به پیگیری جرائم بین‌الملل کمک کند. با توجه به آنچه گفته شد در تعامل این دو سازمان چالش‌هایی موجود است که پژوهش حاضر به دنبال بررسی این چالش‌ها است. اگر مراجع تعقیب و تحقیق از همان شیوه‌های متعارف و سنتی برای کشف و تعقیب جرائم فراملی استفاده کنند، بدیهی است که موفقیت‌ناچیزی کسب می‌کنند، بنابراین پیش‌بینی روش‌های جدیدتری لازم است. لذا اتخاذ رویکردی حکیمانه در برابر این بزه فراروی جامعه بشری، مستلزم نامحسوس بودن تحقیقات و فرآیند پی‌جویی است تا علاوه بر جمع‌آوری اخبار و اطلاعات پیرامون جامعه مجرمان، نسبت به ردیابی و کشف جرائم فراملی اقدام شود (احمدی، ۱۳۸۷: ۱۲). بنابراین، بایستی با رویکردهای نوین اطلاعات جنایی که یکی از منابع مهم در مدیریت جرم‌یابی است، نسبت به تعقیب و کشف این جرائم پرداخت. از آنجایی که کارکردهای اطلاعات جنایی مستلزم تعدی به حریم خصوصی مجرمان، متهمان و مظنونان جرائم فراملی است.

علاوه بر عزم و جزم بین‌المللی برای غلبه بر جرائم فراملی، بایستی دارای پیش‌زمینه‌هایی باشد تا بتواند علاوه بر تضمین عملیات اجرایی آن، ضمانت‌های اجرایی لازم را نیز داشته باشد تا از چتر حمایتی دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی نیز بهره‌مند باشد. تفحص دامنه‌داری

1. Barkin

که در کنوانسیون‌های بین‌المللی و مقررات ملی کشورهای مختلف صورت گرفت، مشخص شد مهم‌ترین رویکردهای اطلاعات جنایی که می‌تواند علاوه بر کارآمدی لازم در تعقیب و کشف جرائم فراملی، تضمین‌های حقوقی لازم را در کنوانسیون‌های بین‌المللی و قوانین ملی کشورها دارند عبارت‌اند از: حمل و تحویل تحت نظارت، شنود و نظارت الکترونیکی مکالمات و مراسلات و انجام تحقیقات مخفی توسط مأموران نفوذی؛ اما این رویکردها با چالش‌هایی روبروست (مهدوی‌پور، ۱۳۹۰: ۲۴۱). این رویکردها به علت عدم همکاری برخی دولت‌ها به علت ترس از مداخلات سیاسی مخفی کشور متقاضی تعقیب و همچنین در ارتباط با در اختیار قرار دادن نیروی انسانی لازم جهت همکاری در مبادی ورودی و خروجی کشورها با چالش روبروست.

بدیهی است در صورت فقدان چنین چالش‌هایی، تعامل با پلیس بین‌الملل با رویکرد مذکور می‌تواند گامی بزرگ در جهت نیل به هدف کشف و تعقیب جرائم فراملی باشد. در این راستا، مقاله حاضر به دنبال پاسخگویی به این پرسش خواهد بود که در تعامل پلیس بین‌الملل و دادگستری چه چالش‌هایی وجود دارد؟ در راستای پاسخگویی به این پرسش، ابتدا اشاره‌ای به اهم وظایف پلیس بین‌الملل و تکالیف ضابطان دادگستری خواهد شد، سپس به چالش‌های موجود در تعامل این دو سازمان باهم پرداخته می‌شود.

ضابطان از دیدگاه نظام کیفری ایران

ماده ۲۸ قانون جدید آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴) اشعار می‌دارد: «ضابطان دادگستری مأمورانی هستند که تحت نظارت و تعلیمات دادستان در کشف جرم، حفظ آثار و علائم و جمع‌آوری ادله وقوع جرم، شناسایی، یافتن و جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم، تحقیقات مقدماتی، ابلاغ اوراق و اجرای تصمیمات قضایی، به موجب قانون عمل می‌کنند». **اختیارات و تکالیف ضابطان دادگستری:** ضابطان دادگستری در انجام وظایف خود دارای اختیاراتی هستند که می‌توانند حتی منجر به سلب آزادی شهروندان شود. به همین دلیل، ضروری است که افرادی که ضابط محسوب می‌شوند و این اختیارات را دارند به موجب قانون مشخص شوند. با نگاهی به موقعیت و مسئولیت اشخاصی که به عنوان ضابط معرفی شده‌اند،

می‌توان گفت که ضابطان دادگستری بر دو دسته‌اند؛ یک دسته، ضابط عام هستند و دسته دیگر ضابط خاص محسوب می‌شوند.

- تکالیف ضابطان دادگستری در امور کیفری: محدوده تکالیف ضابطان دادگستری بر گرفته از قانون آیین دادرسی کیفری به قرار زیر است: الف) ضابطان دادگستری مکلف‌اند دستورات مقام قضایی را اجرا کنند (ماده ۳۵ قانون آیین دادرسی کیفری)؛ ب) ریاست و نظارت بر ضابطان دادگستری از حیث وظایفی که به عنوان ضابط به عهده دارند با رئیس حوزه قضایی است (ماده ۳۲ ۳۲ ق.آ.د.ک)؛ ج) گزارش ضابطان در صورتی در مرجع قضایی معتبر است که برخلاف اوضاع و احوال و قرائن مسلم قضیه نباشد و بر اساس ضوابط و مقررات قانونی تهیه و تنظیم شود (ماده ۳۶ ۳۲ ق.آ.د.ک).

- نظارت بر ضابطان دادگستری: ریاست و نظارت بر ضابطان دادگستری از حیث وظایفی که به عنوان ضابط به عهده دارند با دادستان است (ماده ۳۲ ق.آ.د.ک). همچنین، به منظور نظارت بر حسن اجرای وظایف ضابطان، دادستان باید حداقل هر دو ماه یک‌بار واحدهای مربوط را مورد بازرسی قرار دهد و در هر مورد مراتب را در دفتر مخصوص که به این منظور تهیه می‌شود، قید و دستورات لازم را صادر کند (ماده ۳۳۳۲ ق.آ.د.ک). علاوه بر نظارت کلی دادستان بر حسن اجرای وظایف ضابطان، سایر مقامات قضایی نیز در اموری که به ضابطان ارجاع می‌دهند حق نظارت دارند. ارجاع امر از سوی مقام قضایی به مأموران یا مقاماتی که حسب قانون ضابط تلقی نمی‌شوند، موجب محکومیت انتظامی تا درجه چهار برای مقامات قضایی است. همچنین، دستورات ایشان به ضابطان دادگستری باید کتبی، صریح و با قید مهلت باشد. اما در موارد فوری که صدور دستور کتبی مقدور نیست، دستور به صورت شفاهی صادر می‌شود و ضابطان دادگستری باید ضمن انجام دستورات و درج مراتب و اقدامات معموله در صورت مجلس، در اسرع وقت و حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت آن را به امضای مقام قضایی برسانند (ماده ۳۴ ق.آ.د.ک).

سازمان پلیس بین‌الملل

با به واقعیت پیوستن انگاره دهکده جهانی، رفتارهای مجرمانه نیز ویژگی فراملی یافته

و از چارچوب تنگ مرزها می‌گذرد. سابقه فرار برخی مجرمان از کشور محل وقوع جرم به کشوری دیگر برای گریز از مجازات و انتقام یا عدم پرداخت خسارت به زیان‌دیده، به درازای تاریخ است و بشر از گذشته‌های دور شاهد چنین وقایع ناخوشایندی بوده است. یکی از مشکلات موجود و محل نظم و امنیت جوامع بشری، وجود افکار تبهکار در جوامع است که پس از ارتکاب جرم در یک کشور، به کشور دیگری فرار می‌کنند. شاید به همین منظور بود که برای احقاق حق و اجرای عدالت و تشفی‌خاطر بازماندگان و زیان‌دیدگان از جرم، با احساس چنین ضرورتی، سازمان بین‌المللی پلیس جنایی به وجود آمد (رضوی‌فرد، ۱۳۹۰: ۱۷۱).

اهم وظایف پلیس بین‌الملل

۱- استرداد مجرمان: مفهوم لغوی استرداد عبارت است از: بازگرداندن، تسلیم شدن و بازفرستادن و پس فرستادگی. اما در اصطلاح حقوق، استرداد عبارت است از تحویل یک متهم یا فرد مجرم به کشوری که متهم یا مجرم در قلمرو آن کشور مرتکب جرم شده یا متهم به ارتکاب آن است. پروفیسور گارو، استرداد را چنین تعریف می‌کند: قدرت هر کشور محدود است به سرحدات آن کشور، ولی دولت‌ها برای اجرای احکام کیفری و قضایی خود با یکدیگر نوعی همکاری متقابل دارند که به این همکاری متقابل، استرداد می‌گویند (تورستو، ۱۹۹۰).

۲- صدور گواهی عدم سوءپیشینه لاتین: اداره کل پلیس بین‌الملل برای کلیه هموطنان مقیم خارج از کشور و نیز اتباع خارجی که مدتی در ایران اقامت داشته‌اند و متقاضی دریافت گواهی عدم سوء پیشینه می‌باشند در صورت نداشتن سوء سابقه و نیز با رعایت مقررات و تأیید نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با هماهنگی ادارات ذی‌ربط، گواهی عدم سوء پیشینه به زبان انگلیسی صادر می‌کند.

۳- جستجوی گمشدگان بین‌المللی: در خصوص افرادی که از محل زندگی خود گم شده و هیچ‌گونه اثری از آن‌ها یافت نمی‌شود، پس از مراجعه بستگان فرد مفقود شده به اینترنت و ارائه مشخصات دقیق و عکس فرد مذکور، اینترنت آن کشور اطلاعات و عکس وی را به دبیرخانه کل ارسال و متعاقباً مرجع اخیر نیز با صدور اعلان گمشدگان، مراتب را

به کلیه کشورهای عضو اعلام می‌کند. مراحل جستجوی گمشدگان بین‌المللی به این شرح است:

- مراجعه بستگان شخص مفقودشده به مراجع قضایی و اخذ مرجوعه و ارائه آن به پلیس بین‌الملل؛

- اعلام مشخصات هویتی، عکس، شماره گذرنامه و سایر اطلاعات مربوط به دبیرخانه کل و اینترپل کشور یا کشورهای مربوطه برای جستجو؛

- دریافت نتیجه و اعلام آن به مراجع ذیصلاح و اقوام شخص مفقودشده؛

۴- اقدام در خصوص شناسایی اجساد مجهول‌الهویه: چنانچه فردی در کشوری به غیر از کشور متبوع خود به‌طور طبیعی یا در اثر حادثه‌ای فوت کند و هویت و ملیت وی مشخص نباشد، اینترپل کشور محل کشف جسد از دبیرخانه کل اینترپل درخواست صدور بخشنامه شناسایی و تعیین هویت و ملیت متوفی (وانتد سیاه) را می‌کند. دبیرخانه کل نیز وانتد سیاه را تهیه و تکثیر و در سطح کشورهای عضو اینترپل منتشر می‌سازد. اینترپل کشورهای عضو با توجه به اطلاعات درج‌شده در وانتد (عکس، آثار انگشتان، قد، رنگ چهره، وضع دندان‌ها، نوع و شکل لباس و سایر اطلاعات مربوطه)، نسبت به شناسایی و تعیین هویت و ملیت جسد مذکور اقدام و نتیجه را به اینترپل مربوطه اعلام می‌دارد.

۵- اقدام در خصوص ردیابی و استرداد اشیاء فرهنگی مسروقه: سرقت از آثار هنری از جمله جرائمی محسوب می‌شود که به علت اثرات جبران‌ناپذیر آن در میراث فرهنگی کشورها از اهمیت خاصی برخوردار است. به همین علت، اینترپل دارای یک بایگانی ویژه برای آثار هنری سرقت رفته بوده و تلاش‌های فراوانی برای بخشنامه کردن این مسائل به کشورهای عضو به عمل می‌آورد. اینترپل هر ساله دوبار، یک پوستر حاوی عکس و شرح شش عدد از آثار هنری مسروقه را برای جلب اذهان به اهمیت مسئله، انتشار می‌دهد. مراحل اقدام در خصوص ردیابی و استرداد اشیاء فرهنگی مسروقه به شرح زیر است:

- کسب مجوز اقدام از مراجع قضایی کشور؛

- اعلام مورد به دبیرخانه کل سازمان بین‌المللی پلیس جنایی به ضمیمه عکس و مشخصات

- آن برای صدور بخشنامه و انتد به اینترپل کشورهای عضو؛
- اعلام مورد به اینترپل کشوری که مورد مسروقه وارد آنجا شده به منظور کشف و استرداد آن؛
- اعزام مأمور به کشور مربوطه برای تحویل اشیای مکشوفه و استرداد به کشور.
- ۶- رسیدگی به جرائم علیه اموال و اشخاص در خارج از کشور:
- دریافت شکوائیه از طریق مرجع قضایی کشور؛
- اعلام آن به اینترپل کشور مربوطه و درخواست رسیدگی؛
- پیگیری موضوع و استعلام نتیجه رسیدگی.
- ۷- تبادل اطلاعات با پلیس کشورهای جهان در طول ۲۴ ساعت: اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا (اینترپل تهران) به عنوان یکی از اعضای فعال این سازمان در سال ۱۳۸۲ به سیستم ۱۲۴/۷ مجهز و بدین ترتیب گامی بلند در تسریع فعالیت‌های پلیسی برداشته است.
- ۸- تعقیب مجرمان در سطح بین‌الملل در چارچوب ضوابط تعیین شده: این امر با استفاده از صدور اعلان قرمز انجام می‌شود. در اعلان قرمز تصریح می‌شود که اینترپل کشوری که فرد تحت پیگیری در آنجا پیدا می‌شود، باید بلافاصله اینترپل کشور درخواست‌کننده و دبیرخانه کل را مطلع کند. کشور درخواست‌کننده ابتدا فرم مخصوص متهمان تحت پیگیری را تکمیل و آن را برای صدور اعلان قرمز - که به منزله حکم دستگیری موقت است - به دبیرخانه کل ارسال می‌کند. این فرم باید حاوی تمام اطلاعات ضروری بوده و از ارزش حقوقی برخوردار باشد تا به عنوان حکم دستگیری موقت تلقی شود.
- ۹- تعقیب و ردیابی مجرمان خارجی: چنانچه متهمین یا مجرمان تبعه کشورهای خارجی در کشور متبوع خود یا سایر کشورها مرتکب جرمی شده باشند و این موضوع از طریق پلیس بین‌الملل کشور مربوطه به سایر کشورها اعلام شده باشد، اینترپل کشورها با توجه به مدارکی که از طریق دبیرخانه مرکزی سازمان اینترپل و اینترپل کشور ذی‌ربط در اختیار آنها قرار می‌گیرد، اقدام به ردیابی و جستجو برای شناسایی وی می‌کنند. در جمهوری اسلامی ایران این امر پس از جمع‌آوری مدارک در اداره کل پلیس بین‌الملل به مراجع اجرایی ناجا به خصوص در مبادی ورودی و خروجی کشور منعکس و از طریق

این مراجع در خصوص شناسایی و ردیابی متهم یا مجرم مورد نظر اقدام می‌شود. در صورت شناسایی وی، مدارک مربوطه از طریق مجاری سیاسی اخذ و پس از هماهنگی با مقامات قضایی جمهوری اسلامی ایران و با توجه به قوانین کشور متهم، به کشور متبوع مسترد می‌شود. چنانچه متهم یا مجرم مورد نظر تبعه جمهوری اسلامی ایران باشد، در صورت شناسایی وی در خاک ایران، با توجه به ماده ۷ قانون مجازات اسلامی، فرد مجرم قابل استرداد به کشور متقاضی نبوده و حسب نظر مراجع ذی صلاح قضایی پس از اخذ مدارک و مستندات جرم از کشور مربوطه، فرد مجرم در جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات خواهد شد.

زمینه‌های همکاری پلیس بین‌الملل و ضابطان دادگستری

اصولاً طرف‌ها، بر اساس پیمان‌های بین‌المللی که عضو آن می‌باشند و قوانین کشورهای متبوع خود در زمینه جلوگیری و مبارزه با جرائم در حیطه اختیارات ذی ربط خود همکاری می‌کنند. به طور اجمالی، مهم‌ترین زمینه‌های همکاری جزایی دولت، مشمول این موارد است: فعالیت‌های تروریستی بین‌المللی؛ تولید غیرقانونی و قاچاق مواد مخدر، روان‌گردان و پیش‌سازهای شیمیایی؛ قاچاق کالا از جمله اشیای تاریخی و فرهنگی؛ پولشویی؛ جعل اسکناس و اوراق بهادار و کارت‌های اعتباری؛ جعل گذرنامه، ویزا و سایر اسناد باارزش؛ قاچاق سلاح‌های گرم، مهمات، مواد منفجره، مواد قابل اشتعال خطرناک، مواد شیمیایی برای آتش‌بازی، مواد سمی قوی، مواد هسته‌ای و سایر مواد رادیواکتیو؛ سازماندهی یا انتقال غیرقانونی اشخاص از مرزهای ملی؛ قاچاق انسان؛ کلاهبرداری؛ جرائم رایانه‌ای و دیگر جرائم فراملی مانند مبارزه با تروریسم در جهان، معضل مواد مخدر در جهان و قاچاق انسان.

چالش‌های موجود در تعامل پلیس بین‌الملل و ضابطان دادگستری

از آنجا که اینترپل به عنوان پلیس بین‌الملل است و زمینه کاری آن نیز در سطح بین‌الملل است، در برخی موارد ممکن است به دلیل سیاست‌های داخلی یک کشور در زمینه پیگیری استرداد و موارد دیگر با مشکل مواجه شود. به‌طور کلی، برای محقق شدن اهداف اینترپل لازم

است که همکاری کشورها به صورت دوطرفه باشد و بسیار مشاهده شده است که اینترنتی دو کشور باهم رابطه ندارند و حتی حاضر به همکاری در زمینه کشف و پیگیری جرم مربوطه نیستند. علاوه بر این، به دلیل متفاوت بودن نظام حقوقی در کشورهای مختلف، جرم‌انگاری نیز در کشورهای مختلف باهم تفاوت دارد و در برخی موارد مشاهده شده است که یک عمل در یک کشور جرم محسوب می‌شود، در حالی که در کشور مقصد که باید پیگیری جرم در آن صورت پذیرد آن عمل جرم نیست. این موارد به خصوص در تعامل کشورهای اسلامی با کشورهای غرب بسیار مشاهده می‌شود. برای مثال، رابطه زن شوهردار با مرد دیگر در کشورهای اسلامی به عنوان جرم تلقی می‌شود، ولی در کشورهای غربی این عمل بسیار رایج است و در قوانین این کشورها این عمل به عنوان جرم پذیرفته نیست که تفاوت موجود در مبانی فقهی و حقوقی اسلام و غرب و آثار آن خود می‌تواند در تحقیقی جداگانه آورده شود. همچنین، در مورد مجازات هم بسیار به چشم می‌خورد که متفاوت بودن مجازات جرم‌ها در کشورهای مختلف مشکل ساز بوده است. برای مثال، در برخی کشورها جرم قصاص تعریف نشده است، حال آنکه در کشوری مانند ایران مجازات برخی جرائم قصاص است و در پی پیگیری مجرم در کشورهای دیگر ممکن است این مجازات عملی نشود. علاوه بر این، در قوانین برخی کشورها مشاهده می‌شود که متن قوانین در انجام وظایف اینترنتی ایجاد مشکل می‌کند. برای مثال، در کشور ایران قوانین به این صورت است که سوءپیشینه فرد مرور زمان ندارد؛ بدین معنی که با گذشت زمان سوءپیشینه فرد پاک نمی‌شود و همین مورد در دریافت عدم سوءپیشینه مشکل ایجاد کرده است. علت این امر ریشه در این مورد دارد که در ایران پلیس بین‌الملل زیر نظر نیروی انتظامی است، در حالی که اگر پلیس بین‌الملل زیر نظر پلیس جنایی فعالیت داشت این مشکل به وجود نمی‌آمد.

در بسیاری از موارد در پیگیری‌های سازمان اینترنتی، به دلیل مسائل سیاسی و روابط بین کشورهای مختلف مشاهده می‌شود که در کار و انجام وظایف اینترنتی اختلال ایجاد می‌کند. برای مثال، در جستجوی گمشدگان بین‌الملل مشاهده می‌شود که در بسیاری موارد پس از اعلام گمشدگی به کشور مربوطه به خاطر مسائل سیاسی، آن کشور از پاسخ سرباز می‌زند و در واقع پاسخ آن کشور تحت تأثیر سیاست‌های آن کشور قرار می‌گیرد. علاوه بر این، در بسیاری

از موارد جرائمی که توسط اینترپل پیگیری می‌شود از جرائم پیشرفته است. هر عمل تا وقتی که قبلاً توسط قانون‌گذار عنوان مجرمانه نگرفته باشد، مرتکب را نمی‌توان مورد تعقیب و محاکمه قرار داد. مطابق این اصل مهم و اساسی، حقوق جزا زمانی با مشکل روبه‌رو می‌شود که به دلیل رشد جرائم پیشرفته و خلق مصادیق و شیوه‌های جدید ارتکاب جرم، فقر کدهای قانونی احساس شود. ظهور جرائم رایانه‌ای، به‌خصوص نسل سوم این جرائم (جرائم سایبری) و جایگزین شدن ادله غیرقابل رؤیت و غیرملموس به‌جای موضوعات عینی و ملموس و عدم سنخیت داده‌های رایانه‌ای با اسناد و اطلاعات دنیای فیزیکی، «آیین دادرسی کیفری» را از لحاظ کشف، مستندسازی، استنادپذیری ادله‌الکتریکی و بررسی صحنه جرم و کشف علمی جرائم، تعیین صلاحیت دادگاه صالح و غیره به چالش کشانده است.

نتیجه‌گیری

وقوع جرائم در گستره بین‌المللی، حادثه نوپایی به شمار نمی‌رود و واکنش‌هایی که در هر برهه از زمان نسبت به این پدیده برانگیخته شده، متفاوت است. امروزه، توسعه روابط، سرعت در تبادل اطلاعات و پیشرفت فناوری در تمام زمینه‌های زندگی که خود توسعه ارتباطات و مراودات را در پی دارد، در سطح جهان گسترش یافته و تأثیر آن بر گسترش جرائم نیز پوشیده نیست. عصر حاضر از این جهت دارای خصوصیت ویژه‌ای است که جرائم، برخلاف گذشته که تعرض به حقوق افراد محسوب می‌شد، امروزه دامنه اثر آن‌ها مرزهای جغرافیایی را نیز درنوردیده و اسباب فجایعی را فراهم کرده که موجب اضطراب جامعه بین‌المللی شده و وجدان بشریت از شدت آن‌ها متأثر شده است. پیگیری جرائم بین‌الملل و برخورد با مجرمان در این زمینه به عهده پلیس بین‌الملل است. حال با توجه به اینکه پلیس بین‌الملل در هر کشوری تابع قوانین آن کشور، چالش‌هایی در ردیابی و برخورد با مجرمان برای این گروه به وجود می‌آید. از جمله چالش‌های تعامل پلیس بین‌الملل و ضابطان دادگستری که در تحقیق حاضر احصاء شده است به شرح زیر است:

۱- از آنجایی که این دفاتر تحت حاکمیت نظام حاکم بر کشورها اداره می‌شوند، طبعاً تابع سیاست‌های داخلی و خارجی کشورهای متبوع خود می‌باشند.

۲- در کشورهای مسلمان و مسیحی و غیره، جرم‌انگاری‌ها باهم متفاوت بوده که باعث چالش‌های خاص با سازمان می‌شود؛ مثلاً عملی که در یک کشور مسلمان جرم و دارای مجازات اعدام است، در کشورهای اروپایی جرم نبوده و اصولاً این کشورها مجازات اعدام را به عنوان مجازات قبول ندارند. لذا همکاری‌های لازم در زمینه دستگیری و استرداد انجام نمی‌گیرد.

۳- با عنایت به روابط سیاسی کشورها با یکدیگر، وظایف سازمان با دفاتر ملی مرکزی کشورها در تعارض قرار گرفته و با چالش مواجه خواهد شد. مثلاً روابط کشور ج ایران با امارات با وجود همسایگی روابط حسنه‌ای نیست.

۴- در کشور جمهوری اسلامی ایران، دفتر ملی مرکزی پلیس بین‌الملل زیرمجموعه نیروی انتظامی است و طبیعتاً تحت سیاست‌های حاکمیتی کشور قرار می‌گیرد و روابط خارجی ایران با سایر کشورها نیز تأثیر مستقیم بر عملکرد پلیس بین‌الملل ایران می‌گذارد و بالعکس. مثلاً با عنایت به متواری بودن برخی مجرمان اقتصادی و فرار آن‌ها به سایر کشورها و تقاضای سیستم قضایی ایران از طریق پلیس بین‌الملل ایران، دستگیری و استرداد آن‌ها تحت تأثیر روابط آن کشورها با جمهوری اسلامی ایران کارآمد یا غیرکارآمد خواهد بود.

با توجه به چالش‌های موجود در تعامل پلیس بین‌الملل و ضابطان دادگستری در ایران، موارد زیر از جانب محقق پیشنهاد می‌شود:

- لازم است که سازمان با توجه به استفاده مجرمان از فنون فناوری جدید در ارتکاب جرم، زمینه‌ای را فراهم کند که حداکثر تعامل میان نهادهای تحقیقاتی، پژوهشی و دانشگاهی و پلیس برقرار شود؛

- با توجه به وضعیت حقوقی خاص حاکم بر اینترنت و اهمیت بین‌المللی آن، شایسته است که پلیس بین‌الملل به‌عنوان یکی از نهادهای سازمان ملل قرار گیرد. این مسئله از آن جهت مورد تأکید است که بسیاری از تصمیمات آن دارای ضمانت اجرای قوی نیست؛ پلیس بین‌الملل از هرگونه عملیات پلیسی در خاک کشورهای عضو به‌منظور حفظ حاکمیت دولت‌ها منع شده است. لذا لازم است تمهیداتی هرچند با تغییر اساسنامه

- اندیشیده شود که در صورت نیاز با همکاری و هماهنگی پلیس کشورهای عضو بین‌الملل، بتواند به صورت مستقیم وارد عرصه استرداد شوند؛
- ارائه مشاوره حقوقی به مقامات پلیسی کشورها در مبارزه با جنایات سازمان یافته فراملی؛
  - برگزاری کارگاه‌های آموزشی لازم به نیروهای پلیس کشورهای عضو در جهت پیشبرد اهداف مقرر در کنوانسیون پالمو و پروتکل‌های الحاقی آن و جلوگیری از بروز این جنایات؛
  - انتشار سالیانه گزارشات در خصوص اقدامات و مبارزات پلیس کشورهای عضو؛
  - تلاش در جهت جرم‌انگاری جنایات سازمان یافته فراملی مندرج در کنوانسیون پالمو در قوانین داخلی کشورها؛
  - همکاری بیش از پیش پلیس کشورهای عضو و به خصوص پلیس منطقه‌ای در مقابله با این نوع جنایات؛
  - برگزاری کنفرانس‌های توجیهی در کشورهایی که سازمان‌های تبهکار فعالیت بیشتری در آن حوزه دارند؛
  - اطلاع‌رسانی هدفمند به مردم جهت آگاهی از انواع مدل‌های جدید این نوع جنایات به خصوص بحث قاچاق اندام، قاچاق زنان و کودکان؛
  - ایجاد بانک اطلاعاتی مبتنی بر فناوری نوین در جهت تعقیب و شناسایی مجرمان حرفه‌ای؛
  - ایجاد یک ستاد مرکزی برای هماهنگی نیروهای اقدام کننده علیه جنایات فراملی.

منابع

منابع فارسی

- احمدی، عیدمحمد (۱۳۸۷). جرائم سازمان‌یافته فراملسی و عوامل آن. مجله معرفت. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره). شماره ۱۳۴.
- اساسنامه سازمان جهانی اینترپل.
- جوانمرد، بهروز (۱۳۹۳). آیین دادرسی کیفری اختصاصی در جرائم سازمان‌یافته فراملسی. تهران: انتشارات جاودانه جنگل.
- رضوی فرد، بهزاد (۱۳۹۰). نقش اینترپل در زمینه استرداد مجرمان و راه‌های بهینه کردن آن. فصلنامه کارآگاه. دوره دوم، شماره ۴.
- قانون جدید آیین دادرسی کیفری جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴).
- مهدوی پور، اعظم (۱۳۹۰). سیاست کیفری افتراقی در قلمرو بزهکاری اقتصادی. تهران: نشر میزان.

منابع انگلیسی

- Barkin, J.(2006). Samuel, International Organization; theories and institutions, first edition
- Torsto, stein (1990) Extradition, Encyclopedia of public International law. published by Palgrave Macmillan, New York.